

Рішення разової спеціалізованої вченої ради про присудження ступеня доктора філософії

Разова спеціалізована вчена рада Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара Міністерства освіти і науки України прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 10 Природничі науки на підставі прилюдного захисту дисертації «Екоморфічна організація угруповань макрофауни заплавлених ґрунтів у межах природного заповіднику «Дніпровсько-Орільський» зі спеціальності 101 Екологія 11 травня 2023 року.

Жукова Юлія Олександрівна, 1994 року народження. У 2018 році з відзнакою закінчила Дніпропетровський національний університету імені Олеся Гончара, здобула повну вищу освіту за спеціальністю «Науки про Землю», освітня програма: Гідрологія.

У 2018 році вступила до аспірантури Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара. Освітньо-наукову програму підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти за спеціальністю 101 Екологія виконала у повному обсязі, строк завершення 19 вересня 2022 року.

Дисертацію виконано у Дніпровському національному університеті імені Олеся Гончара Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник – Кунах Ольга Миколаївна, доктор біологічних наук, професор, професор кафедри зоології та екології Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара.

Здобувач має 14 наукових праць, із них 7 – у виданнях, які включені до міжнародних наукометричних баз Web of Science або Scopus, 3 – що входять до переліку «Б» фахових, 4 – матеріали наукових вітчизняних та міжнародних конференцій.:

1. Kunakh O, Zhukova Y, Yakovenko V, Daniuk O (2022) Influence of Plants on the Spatial Variability of Soil Penetration Resistance. *Ekológia (Bratislava)* 41:113–125. <https://doi.org/10.2478/eko-2022-0012> (Scopus – 3-й квартиль).

2. Kunakh, O. M., Lisovets, O. I., Yorkina, N. V., & Zhukova, Y. O. (2021). Phytoindication assessment of the effect of reconstruction on the light regime of an urban park. *Biosystems Diversity*, 29(3), 84–93. <https://doi.org/10.15421/012135> (Web of Science, Scopus – 3-й квартиль).

3. Zhukova, Y. O., Yorkina, N. V., Budakova, V. S., & Kunakh, O. M. (2020). The small-scale variation of herb-layer community structure in a riparian mixed forest. *Biosystems Diversity*, 28(4), 390–398. doi:10.15421/012050 (Web of Science, Scopus – 3-й квартиль).

4. Zhukov, O., Kunah, O., Dubinina, Y., Zhukova, Y., Ganga, D. (2019). The effect of soil on spatial variation of the herbaceous layer modulated by overstorey in an Eastern European poplar-willow forest. *Ekológia (Bratislava)*. 38(3), 353–372. DOI:10.2478/eko-2019-0020 (Scopus – 3-й квартиль).

5. Zhukov, O.V., Kunah, O.M., Dubinina, Y.Y., Fedushko, M.P., Kotsun, V.I., Zhukova, Y.O., Potapenko, O.V., (2019). Tree canopy affects soil macrofauna spatial patterns on broad- and meso-scale levels in an Eastern European poplar-willow forest in the floodplain of the River Dnipro. *Folia Oecologica*, 46(2), 123–136. doi: 10.2478/foecol-2019-0013 (Scopus – 3-й кuartиль).

6. Tutova, G. F., Zhukov, O. V, Kunakh, O. M., and Zhukova, Y. O. (2022). Response of earthworms to changes in the aggregate structure of floodplain soils. *IOP Conference Series: Earth and Environmental Science*, 1049(1): 012062. <https://doi.org/10.1088/1755-1315/1049/1/012062> (Scopus – 4-й кuartиль).

7. Zhukova, Y. O., and Mytiai, I. S. (2022). Spatial organization of the soil macrofauna community in a floodplain forest. *IOP Conference Series: Earth and Environmental Science*, 1049(1): 012064. <https://doi.org/10.1088/1755-1315/1049/1/012064> (Scopus – 4-й кuartиль).

У дискусії взяли участь голова і члени разової спеціалізованої вченої ради та присутні на захисті фахівці.

Пахомов О. Є., доктор біологічних наук, професор (Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара, завідувач кафедри зоології та екології). Зауважень немає.

Шабанов Д. А., доктор біологічних наук, професор (Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна). Але в ході ознайомлення з дисертаційною роботою виникли такі зауваження:

1. У роботі лишилася певна кількість описок; особливо це характерно для розділу 5.1. На погляд опонента було б краще більш детально пояснити сенс використаних під час дослідження статистичних процедур; наприклад, це стосується RLQ-аналізу та аналізу Хілла-Сміта. Порівнюючи результати різних аналізів, що ще не стали частиною загальноприйнятих практик, було б корисно обговорити особливості цих методів, що сприяло б кращому розумінню зареєстрованих феноменів.

2. На погляд опонента, низка використаних авторкою Термінів має більш логічні та легкі для сприйняття аналоги. Наприклад, це стосується дуже важливого для сенсу роботи поняття «грунтоутворюючий». Чи можна використовувати слово «гунтотвірний». Другий варіант виглядає і більш логічним для української мови, і не визначається спелчекером (системою перевірки орфографії) як неправильний. Подібні термінологічні вибори стосуються і низки інших понять.

Проте наведені зауваження не зменшують наукову та практичну цінність дисертаційної роботи.

Губанова Н. Л., кандидат біологічних наук, доцент кафедри водних біоресурсів та аквакультури (Дніпровський державний аграрно-економічний університет). Питання, які виносяться для дискусії:

1. В чому полягають особливості короткозаплавних та тривалозаплавних екосистем в аспекті екологічної структури угруповань ґрунтової макрофауни?

2. Яким чином пов'язане біологічне різноманіття угруповань рослин та ґрунтових тварин?

3. Яке значення має вчення Олександра Бельгарда про амфіценоз для пояснення патернів біологічного різноманіття ґрунтової макрофауни?

4. Як пояснити, що в екологічній структурі ґрунтової макрофауни переважають епігейні форми?.

Голобородько К. К., доктор біологічних наук, доцент (Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара, головний науковий співробітник НДЛ наземної екології, лісового ґрунтознавства та рекультивації земель НДІ біології). У ході ознайомлення з роботою виникли такі питання:

1. Перспективи застосування одержаних результатів для оновлення Програми Літопису природи в аспекті моніторингу біологічного різноманіття ґрунтової фауни.

2. Оцінити значення екоморфічного підходу для оцінки екосистемних сервісів заповідних територій.

3. Можливість виявлення зв'язку різноманіття, функціональних властивостей та стійкості екосистем.

Однак, суттєвих недоліків, котрі зменшували б цінність роботи не виявлено. Зроблені зауваження і побажання не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи.

Бригадиренко В.В., кандидат біологічних наук, доцент, доцент кафедри зоології та екології (Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара). У ході ознайомлення з роботою виникли наступні питання та зауваження:

1. Дисертантка не зовсім вірно трактує поняття «організація»; краще у більшості випадків у дисертаційній роботі використовувати термін «структура».

2. У рукописі наявна невелика кількість літературних помилок, неточностей формулювань.

3. Режим тривалої заплавної зараз практично не реалізується, розбіжності між коротко- та тривалозаплавними лісовими екосистемами нині поступово стають менш виразними тому не треба акцентувати увагу на розбіжностях між подібними екосистемами.

4. Характеристика властивостей ґрунтового середовища однієї ділянки на одному рисунку не дозволяє порівнювати ділянки між собою; краще було б згрупувати в один рисунок товщину підстилки для всіх ділянок, на інший рисунок – проективне покриття всіх екосистем і т.д.; на такому рисунку зручніше буде показати статистичне порівняння характеристик використовуючи методи множинного порівняння вибірок.

5. Назви частини рисунків або таблиць недостатньо повні, неадаптовані для розуміння іншими дослідниками (наприклад табл. 5.3.1, 5.4.1).

Наведені недоліки не зменшують високого наукового рівня дослідження в цілому.

Результати відкритого (онлайн) голосування:

«За» – 5 членів ради,

«Проти» – 0,

На підставі результатів відкритого (онлайн) голосування разова спеціалізована вчена рада присуджує Жуковій Юлії Олександрівні ступінь доктора філософії з галузі знань 10 Природничі науки зі спеціальності 101 Екологія.

Голова разової
спеціалізованої вченої
ради

Олександр ПАХОМОВ